

1. NIVELL CONTEXTUAL

TÍTOL	<i>Palpebre (Parpelles)</i>
AUTOR	Giuseppe Penone (Garessio, Itàlia, 1947)
ANY	1978 (La sèrie continuarà fins als anys noranta)
DIMENSIONS	Dos dibuixos de 200 x 1000 cm. (cada dibuix de la parpella fa 10 metres de llargària)
TÈCNICA	Carbonet sobre paper encolat sobre tela
LOCALITZACIÓ DE L'OBRA	Col·lecció Rijksmuseum Kröller-Müller, Otterlo
DADES BIOGRÀFIQUES RELLEVANTS	<p>Fill de camperols, Giuseppe Penone va néixer a Garessio, una petita població del Piemont, on va passar la infantesa enmig de camps de conreu i boscos immensos. El seu avi matern era escultor, tot i que no en vivia. El seu germà gran, que tenia tres anys més que ell, feia també escultura figurativa.</p> <p>Després d'estudiar comptabilitat a Mondovi, es va matricular en una escola de Belles Arts. Amb poc més de vint anys, va començar a treballar amb els materials que coneixia millor: el tronc i l'escorça dels arbres, els boscos i les pedres, els estanys i els rius, tot buscant la simbiosi entre la natura i el cos humà. Va començar a donar classes molt aviat, als vint-i-tres anys, al liceu artístic de Gènova, per guanyar diners i no haver de dependre de les galeries.</p> <p>Al llarg dels anys, l'obra de Penone ha anat evolucionant des de les primeres accions als seus boscos natal, documentades amb textos i fotografies, fins a l'escultura, la instal·lació o el dibuix, en una recerca al voltant de l'atzar, la memòria i el pas del temps.</p>
CONTEXT HISTÒRICO-ARTÍSTIC	<p>La seva educació i formació van coincidir amb els canvis socials de la Itàlia dels anys 50, que va substituir l'economia i la cultura agràries per una cultura de tipus industrial.</p> <p>L'artista es va donar a conèixer, durant la dècada dels seixanta, amb els artistes <i>povera</i>. El crític i teòric italià Germano Celant va reunir sota aquest distintiu artistes com Mario Merz, Michelangelo Pistoletto o Jannis Kounellis, tot considerant l'enfocament anticomercial de les seves activitats artístiques com a efímer, trivial i antiformal. En lloc d'oferir una obra acabada, aquests artistes optaven per oferir-ne el procés mentre tenia lloc. Encara que era quasi simultani a l'art Pop, l'art <i>povera</i> s'hi oposava en les premisses: renegava del mercat, les estridències i la cultura de masses per endinsar-se de ple en la natura. L'art <i>povera</i>, a l'igual que Penone, parteix de qüestions filosòfiques sobre el concepte d'art, la relació entre l'art i la vida, així com la relació entre cultura i natura.</p> <p>Tot i que al començament Penone exposa les obres amb els artistes <i>povera</i>, el seu discurs manté sempre un caràcter propi. El seu camp d'investigació és l'ésser humà com a part integrant de la natura, els seus gestos més elementals i les empremtes que va deixant. Al contrari dels artistes de l'art <i>povera</i>, que substitueixen el cos per l'artifici i l'hàbitat, i diferenciant-se totalment dels artistes que retornen al cos per mitjà de la <i>performance</i>, ell</p>

	manté el vincle amb l'escultura i el cos, però sense recórrer a l'imaginari tradicional.
--	--

2. NIVELL FORMAL

DESCRIPCIÓ	Dos dibuixos de grans dimensions, realitzats amb carbonet, que són la transcripció gràfica, desmesuradament ampliada, de l'empremta de les seves parpelles.
PAPER DE L'AUTOR	<p>L'artista comença l'obra estenent una fina pel·lícula de cola Vinavyl sobre la seva parpella tancada a fi d'obtenir una mena d'emmotllat de la pell; seguidament, la col·loca entre dos làmines de vidre i projecta la imatge aconseguida sobre el suport (el paper encolat sobre tela i subjectat a la paret). Aleshores, l'artista ressegueix minuciosament, amb el carbonet, les textures que s'entreveuen en la projecció. Les zones més negres es corresponen amb els llocs de més gruix de cola.</p> <p>A partir del dibuix automàtic que suposa l'empremta, Penone executa després un dibuix conscient, reproduint de forma precisa i amb carbonet les vetes. Les parets cobertes amb els dibuixos de Penone donen a la sala l'aspecte de gruta prehistòria. A la regió dels Alps de Liguria, on l'artista es va criar, hi ha nombrosos vestigis del paleolític i el neolític, i a les coves de la vall de Pennavaira es conserven rastres de civilitzacions prehistòriques. Mentre l'artista dibuixa en la foscor de la sala aquestes empremtes orgàniques està recuperant la memòria de la humanitat.</p> <p>Amb el dibuix de les parpelles tancades, l'artista està reivindicant una visió de l'exterior a l'interior. Relativitza la supremacia de la vista per sobre els altres sentits i exalta, en canvi, un coneixement sensible i intuïtiu del món mitjançant l'oida, l'olfacte i el tacte. Moltes vegades, l'artista ha afirmat la primacia del tacte respecte de la vista, i no perquè l'ull no sigui essencial per a la recepció de la imatge, sinó perquè la vista ha de convertir-se en tàctil per comprendre, ja que el tacte és l'única prova d'autenticació del real. La il·lustració mateixa del tacte constitueix un tema permanent de l'obra de Penone.</p>

3. NIVELL INTERPRETATIU

ELS MATERIALS	<p>Parpella: Penone ens ofereix una imatge ampliada de les fines membranes que formen les parpelles. Aquestes membranes són alhora vels que ens allunyen del món visible però que ens permeten concentrar-nos en el recolliment, la meditació i l'oració.</p> <p>Projecció: l'ampliació descomunal de cada parpella supera l'amplitud del nostre camp visual i reproduïx tot un paisatge imaginari de relleus topogràfics. En comparació, el cos de l'espectador queda minimitzat fins a la insignificança. L'artista s'interessa per les relacions que s'estableixen entre el macrocosmos i el microcosmos.</p> <p>Carbonet: és una barra de fusta carbonitzada, normalment de cedre o de cep. Permet traços enèrgics i també grisos delicats, quan es difumina. Durant la prehistòria, el carbó s'utilitzava per pintar sobre les parets de les coves o sobre pedres i fusta. En la història de l'art occidental va esdevenir un material</p>
---------------	--

	<p>bàsic per als artistes. Tot i que la seva utilització es relaciona amb el dibuix d'esbossos, molts artistes l'han emprat per a realitzar obres acabades, com en el cas de Penone.</p>
<p>LES FORMES</p>	<p>El resultat és una configuració amb aparença de mapa, una arborescència. La forma humana de l'empremta ampliada esdevé formalment un encreuament entre l'humà i el vegetal.</p> <p>Diversos anys després d'executar les primeres <i>Parpelles gegants</i>, Penone reprèn aquest tema en una obra encara més gran, de més de trenta metres, composta aquesta vegada per un mosaic de parpelles.</p>
<p>CONSIDERACIONS DE L'AUTOR</p>	<p><i>Parpella, interrupció de la vista, espai hàptic, diafragma, separació, cobertura d'un globus. Un ull de terra és turó. Tocar la parpella de la terra. Una sèrie infinita d'ulls dirigits a l'espai. Els solcs de l'home, la pell, l'empremta recorreguda pels peus i les mans de l'home. Escultura perenne. Veure és contrari a tocar. L'ull que es pot tocar és l'ull que no hi veu, és l'ull de la mina, l'ull de l'obscuritat real, física, tàctil, és l'ull del mort. La parpella separa el sentit del tacte de la vista. Només la llengua pot tocar l'ull. Toco la parpella igual que els meus peus trepitgen la terra que amaga, vela, protegeix, impedeix la vista.</i></p> <p>(...)</p> <p><i>Parpelles tancades, definició del ple de l'escultura en contraposició al buit de veure. Parpelles tancades, hemisferis cerebrals, matèria del pensament. Parpelles tancades, aïllament, illes del veure. Parpelles tancades, definició del subsòl, sedimentació de pols. Parpelles tancades, anotació de l'espai. Parpelles tancades, totalitat de l'espai. Veure a través de les parpelles tancades. Dilatació d'un punt de ridícules dimensions. Les parpelles tancades tenen la mateixa vital i extrema importància que un peu plantat al terra.</i></p> <p><i>Penone. L'espace de la main, pàg. 196-198, escrits de l'autor al catàleg de l'exposició organitzada pels Museus de la Ville de Strasbourg, 18 d'octubre de 1991 / 19 de gener de 1992 i recollits pel catàleg <i>Giuseppe Penone, 1968-1998</i>, Centro Galego de Arte Contemporànea, del 22 de gener al 4 d'abril de 1999, Xunta de Galícia.</i></p> <p><i>Vaig obtenir una ampliació de l'empremta, però també una prolongació de l'acció del cos: el cervell treballava per fer l'empremta i el cos per dibuixar-la sobre la paret. On hi havia hagut més pressió, l'empremta era més densa i calia afegir-hi negre, afegir-hi pes, matèria –o sigui, pressió. Això és el que em va permetre una evolució del treball, que altrament s'hauria quedat en la dimensió de l'ínfim i no hauria pogut escapar de la definició estricta de l'empremta.</i></p> <p>Fragment de l'entrevista realitzada per Catherine Grenier i publicada al catàleg de l'exposició Giuseppe Penone, Centre Pompidou, París, del 21 d'abril al 23 d'agost de 2004 i CaixaForum, Fundació <i>La Caixa</i>, Barcelona, de l'1 d'octubre de 2004 al 16 de gener de 2005, pàg. 143.</p>
	<p><i>Rastres o empremtes de tota mena són el resultat de les intervencions de l'artista sobre els materials que tria. "Tocar, entendre una forma, un objecte, és com cobrir-lo d'empremtes", escriu. La seva trajectòria se centra en aquest impacte del tacte o de la mirada (l'ull, la mà i el dit són temes recurrents).</i></p> <p>Albert Pacquement, Director del Centre Pompidou, fragment del text introductori del catàleg Giuseppe Penone, Centre Pompidou, París, del 21 d'abril al 23 d'agost de 2004 i CaixaForum, Fundació <i>La Caixa</i>, Barcelona, de l'1 d'octubre de 2004 al 16 de gener de 2005, pàg. 15.</p>

<p>CONSIDERACIONS CRÍTiques</p>	<p>l'1 d'octubre de 2004 al 16 de gener de 2005, pàg. 15.</p> <p><i>La pell es converteix en una cosa curiosament vegetal. A primera vista, fins i tot es podria confondre aquesta catifa de pell amb l'empremta d'un tronc o d'un element llenyós. L'artista juga amb aquesta coincidència, les possibilitats de la qual explorarà. (...) Estudis que no se sap ben bé si situar-los en l'àmbit de la botànica o de l'anatomia, i que recorden la inclinació de Penone per l'enciclopedisme. La confusió dels regnes vegetal i animal és una altra formulació del tema dels límits, que troba l'equivalent en la indeterminació del que és natural i el que és cultural.</i></p> <p>Catherine Grenier, fragment del catàleg Giuseppe Penone, Centre Pompidou, París, del 21 d'abril al 23 d'agost de 2004 i CaixaForum, Fundació La Caixa, Barcelona, de l'1 d'octubre de 2004 al 16 de gener de 2005, pàg. 35.</p> <p><i>A Penone li avorreix el vell antagonisme de cultura contra natura; segons ell, l'home és natura i cultura alhora, i creu que l'artista ha de situar-se en aquest espai d'intersecció.</i></p> <p>Doris von Drathen: <i>Memòria d'allò viscut</i>, del catàleg Giuseppe Penone, 1968-1998, Centro Galego de Arte Contemporànea, del 22 de gener al 4 d'abril de 1999, Xunta de Galícia, pàg. 217.</p>
---------------------------------	---

4. RECURSOS

<p>ON LINE</p>	<p>http://www.centrepompidou.fr/education/ressources/ENS-penone/penone.html</p> <p>Dossier pedagògic del Centre Pompidou entorn a l'exposició <i>Giuseppe Penone, retrospectiva</i>, realitzada del 21 d'abril al 23 d'agost de 2004.</p> <p>http://www.scultura-italiana.com/Biografie/Penone.htm</p> <p>Recorregut per la producció artística de Giuseppe Penone amb una galeria d'imatges sobre la seva obra.</p> <p>http://www.transversalia.net/</p> <p>Aquest és un entorn virtual per a l'educació en valors a través de l'art contemporani. Ofereix una unitat didàctica anomenada <i>Huellas en la naturaleza</i>, que pretén crear un espai de reflexió a l'aula entorn a l'impacte medioambiental de les accions i construccions humanes mitjançant el comentari d'obres d'artistes compromesos com Penone.</p>
<p>BIBLIOGRAFIA</p>	<p>Giuseppe Penone, 1968-1998, Centro Galego de Arte Contemporànea, del 22 de gener al 4 d'abril de 1999, Xunta de Galícia, amb textos de Miguel Fernández-Cid, Daniel Soutif, Doris von Drathen, Guy Tosatto, Giorgio Verzotti i Giuseppe Penone.</p> <p>Giuseppe Penone, Centre Pompidou, París, del 21 d'abril al 23 d'agost de 2004 i CaixaForum, Fundació <i>La Caixa</i>, Barcelona, de l'1 d'octubre de 2004 al 16 de gener de 2005, amb textos de Catherine Grenier, Giuseppe Penone i Annalisa Rimmaudo.</p>
<p>PROCEDÈNCIA DE LA IMATGE</p>	<p>Giuseppe Penone, Centre Pompidou, París, del 21 d'abril al 23 d'agost de 2004 i CaixaForum, Fundació <i>La Caixa</i>, Barcelona, de l'1 d'octubre de 2004 al 16 de gener de 2005.</p>

5. APLICACIONES A L'AULA

PREGUNTES ESPECÍFIQUES DEL GUIÓ DE COMENTARI	<ul style="list-style-type: none"> - Què representa el dibuix de la paret? - Com creus que ho ha fet? - Per què creus que l'autor està especialment interessat en les parpelles?
CONCEPCIÓ DE L'OBRA ARTÍSTICA	<p>OBJECTIUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reivindicar el coneixement sensible i intuïtiu del món mitjançant els cinc sentits: la oïda, l'olfacte, la vista, el gust i el tacte. - Explorar el propi cos com a instrument de creació. - Reflexionar sobre la relació entre cultura i natura. - Considerar el canvi d'escala com a estratègia artística. - Interpretar, més que copiar la realitat. - Oferir múltiples lectures de l'obra a l'espectador.
REALITZACIÓ DE L'OBRA	<p>PROCEDIMENTS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realització de <i>frottages</i> sobre diferents superfícies. - Enregistrament d'empremtes del cos. - Manipulació digital de les empremtes.